

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган: Перизат КОРГОЛДОЕВА
Университет: Кыргыз-Түрк «Манас» университети
Багыты: Педагогика
Иштин сыпаты: Магистрдик диссертация
Беттердин саны: XIX+154
Бүтүрүү датасы: 06.05.2016
Илимий жетекчи: п.и.д. проф.Асипова Нүрбүбү

КЫРГЫЗ ЭЛДИК КОЛ ӨНӨРЧҮЛҮГҮНҮН НЕГИЗИНДЕ 5-8 КЛАССТАРДАГЫ ОКУУЧУЛАРДЫН КӨРКӨМ ЧЫГАРМАЧЫЛЫК ЖӨНДӨМДҮҮЛҮГҮН КАЛЫПТАНДЫРУУ

Бул изилдөө ишинин максаты –5- жана 8-класстын окуучулары үчүн кыргыз элдик кол өнөрчүлүгүн социалдык баалуулук катары мүнөздөгөн себептерди, мотивдерди аныктоо менен бирге окуучулардын көркөм чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн калыптандырууда кесипке багыттоо иштеринин канчалык деңгээлде өткөрүлөрүн аныктоо.

Илимий изилдөө иши киришүү, эки бап, корутунду, сунуш, колдонулган адабияттардын тизмеси жана тиркеме бөлүмдөрүнөн турат.

Киришүүдө изилдөө ишинин актуалдуулугу, проблемасы, объекти, предмети, максаты, милдеттери, гипотезасы аныкталып, изилдөө жүргүзүүдө колдонулган методдор, изилдөөнүн методологиялык негиздери, изилдөөнүн популяциясы менен фокус группасы, изилдөө ишинин теориялык жана практикалык мааниси, түйүндүү түшүнүктөр берилген.

Изилдөө жүргүзүүдө Бишкек шаарындагы 2015-2016 окуу жылындагы “Кыргызстан балдары” чыгармачылык борборунун 5- жана 8-класстардагы окуучулардан эксперименталдык топ түзүлгөн.

Бул изилдөө ишинде теориялык изилдөө методдорунан темага тиешелүү болгон илимий адабияттарды анализдөө, баяндоо, анализ, синтез, салыштырма

анализ методдору, ал эми эмпирикалык методдордон окуучулардын жеке ой-пикирин билүү үчүн анкета жүргүзүү, баарлашуу методдору колдонулду. Топтолгон материалдар SPSS for Windows 16.0 статистикалык программанын негизинде анализденип үлүштүк пайыз, тести боюнча салыштырылып каралды жана чыккан натыйжалар диаграмма жана таблица түрүндө берилип, ага ылайык корутунду жасалды.

Изилдөөнүн биринчи бөлүмүндө **“Окуучулардын көркөм чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн калыптандыруунун педагогикалык-психологиялык негиздери”** деп аталат. Бул бөлүмдө «көркөм чыгармачылык жөндөмдүүлүк» түшүнүгүнүн илимий педагогикалык адабияттардагы аныктамалары, классификациясы берилген, ар кайсы тарыхый доорлордогу баалуулуктардын өзгөрүүсү менен билим моделдеринин, билим мазмунунун, максатынын, каражаттарынын жана билимдин негизинде кыргыз кол өнөрчүлүгүндө болгон мамиленин өзгөрүүсү жөнүндө сөз болуп, алардын жаштар үчүн социалдык баалуулук болгону аныкталган. Окуучулар контролдук эксперименттин материалдары жана тактоочу анализи чагылдырылып өнүктүрүүчү эксперименттин жалпы багыты, мазмуну аныкталган.

Экинчи бөлүмдө **“Класстан тышкаркы иштерде кыргыз элдик көркөм кол өнөрчүлүгүнүн негизинде окуучулардын көркөм чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн калыптандыруу”** деп аталып, бул бапта изилдөөбүздүн объекттин түзгөн 5-8-класстын окуучуларына таандык болгон куракка мүнөздөмө берилип, бул куракта аларда пайда болгон жаңы психологиялык өзгөрүүлөр, өспүрүмдөрдүн ишмердүүлүгүндө байкалган кызыгуулары жана мотивдери чагылдырылган. Бул куракта окуучулардын аң сезиминде пайда болгон маанилүү өзгөрүү катары келечекке багытталуу кесип, улуттук кол өнөрчүлүккө багыттоо иштеринин уюштуруу, кыргыз улуттук кол өнөрчүлүктүн негизинде көркөм чыгармачылыкты калыптандыруунун жолдору, иштөө ыкмалары орун алган.

Корутундуда изилдөөнүн натыйжалары боюнча негизги жыйынтыктар жана сунуштар берилген.

Түйүндүү сөздөр: кошумча билим берүү, көркөм чыгармачылык жөндөмдүүлүк, кыргыз элдик кол өнөрчүлүк.

ÖZ

Yazar	: Perizat KORGOLDOEVA
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Bilim Dalı	: Eğitim Bilimleri
Tezin niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	:XIX+154
Mezuniyet Tarihi	: 06.05.2016
Tez Danışmanları	: Prof. Dr. Nurbübü ASİPOVA

KIRGIZ GELENEKSEL EL SANATLARI TEMELİNDE 5-8 SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SANATSAL YARATICILIK BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Bu araştırmanın amacı 5. ve 8. sınıf lise öğrencilerinin; kırgız geleneksel el sanatları temelinde onların sanatsal beceriklerini sosyal bir değer olarak tanımlanmasına neden olan sebepleri, liseden sonra eğitimlerine nerede devam edeceklerine ilişkin planlarını, öğrencilerin sanatsal becerikleri geliştirmede etkileyen faktörleri, öğrencilerin meslek seçimine yönlendirmek için okullarda ne gibi mesleki rehberlik faaliyetleri yapıldığını ortaya koymaktır.

Araştırma; giriş, iki bölüm, sonuç ve öneriler, Kırgızca ve Türkçe özet, kaynakça ve ekler kısmından oluşmaktadır.

Araştırmanın giriş kısmında, araştırmanın; aktüalitesi, amacı ve problemi, teorik ve pratik önemi, hipotezleri, araştırmada kullanılan yöntem ve teknikler, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan verilerin toplanması ve analizi ile tanımlardan oluşmaktadır.

Araştırmanın evrenini, Bişkek şehrinde ‘Kırgızstan Baldarı’ yaratıcılık merkezinde eğitim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini; 5A-5B sınıfı ve 8A-8B sınıfında öğrenim gören 80 öğrenciden oluşturmaktadır.

Bu araştırmada; anket, literatür tarama, betimleme, açıklama, karşılaştırma, analiz, sentez, bireysel görüşme yöntem ve teknikleri uygulanmıştır. Araştırmada anket

yolu ile elde edilen veriler; SPSS for Windows 16.0 istatistik programı ile analizi yapılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümde «yaratıcı becerikler» kavramıyla ilgili teorik bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde, lise öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemleriyle ilgili sosyal ve psikolojik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın bulgular kısmında, anket yoluyla elde edilen verilerin analiz sonuçları tablolar halinde sunulmuş ve verilerin analiz sonuçları karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonuç kısmında; lise öğrencileri için sanatsal yaratıcılığı sosyal bir değer olarak tanımlanmasına neden olan sebepler öğrencilerin; yaş (sınıf) ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterdiği, sanatsal yaratıcılık becerikleri geliştirme faaliyeti ne kadar arttığında, o kadar öğrencilerin ek derslere, kurslara katılmaya olan istekleri arttığı, genellikle öğrencilerin meslek seçimini bireysel yeteneklerine göre yaptığını ortaya konulmuştur. Bunun yanında öğrencilerin çoğunlukla, gelecekte hangi mesleği seçeceğini tam olarak belirlemediği, öğrencilerin sanatsal yaratıcılık becerikler gelişme konusunda okullarda mesleki rehberlik faaliyetlerin yeterli düzeyde yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler:ek eğitim, sanatsal yaratıcılık becerikler, geleneksel kırgız el sanatı.

АБСТРАКТ

Подготовила:	ПеризатКОРГОЛДОЕВА
Университет :	Кыргызско-Турецкий Университет «Манас»
Направление:	Педагогика
Характер работы:	Магистерская диссертация
Количество страниц:	XIX+154
Дата окончания:	06.05.2016
Научный руководитель:	Док.пед.наук проф.АсиповаНурбүбү

ФОРМИРОВАНИЕ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ В 5-8 КЛАССОВ НА ОСНОВЕ КЫРГЫЗСКОГО НАРОДНОГО ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА

Цель данной исследовательской работы – выявить причины, по мнению учеников 5-х и 8-х классов, определяющие национальное наследия как социальную ценность. А также данная диссертация нацелена на выявление степень определенности в формировании художественно-творческих способностей на основе кыргызского прикладного искусства, какие методические, дидактические условиядолжны быть и в практике какого будет высокий результат на сегодняшний день неурочных занятия в школах.

Диссертация состоит из введения, двух глав, выводов и рекомендаций, списка используемой литературы и приложений.

Во введении определена актуальность, проблема, объект, предмет, цель, задачи, гипотеза исследования, описаныметоды, методологические основы, популяция и фокус группа исследования, а также представлены теоретическая и практическая значимость и ключевые слова.

Популяцией исследования является старшекласники, учащиеся в школах г. Бишкек в центре творчества «Кыргызстан балдары». Фокус группу представляет а именно 80 учеников 5-8 классов (40-учеников –5-х классов и 40 учеников – 8-х классов).

Из теоретических методов исследования в данной работе использовались такие методы как анализ научной литературы, изложение, анализ, синтез, сравнительный анализ. Из эмпирических методов использовались анкетирование и беседа. При помощи статистической программы SPSS for Windows 16.0 был сделан анализ собранных материалов, результаты были приведены в таблицах и диаграммах.

В первой главе было дано определение понятию «художественно-творческие способности», также приведена ее классификация. Во второй главе описаны социо-психологические особенности среднего школьного возраста, определены психологические новообразования данного возраста, отмечены интересы и мотивы 5-8 классов в учебной деятельности и был проведен сравнительный анализ результатов анкетирования 5- и 8-классников с помощью таблиц и диаграмм.

Результаты анкетирования показали, что причины, определяющие выявление формирования художественно-творческих способностей на основе кыргызского прикладного искусства как социальной ценности могут меняться в зависимости от возраста (класс) и пола школьников. Также было выявлено, чем ближе выбор профессии, тем больше школьники, интересуются различными кружками и курсами. Многие дети младшего класса выбирают кружки в соответствии со своими способностями и руководствуются мнениями своих близких – родителей. Кроме того, было выявлено, что дети более старших классов не могут точно определить чем заниматься и как эффективно использовать свободное время с пользой. Дополнительная сфера образования не эффективно ведет деятельность в формировании художественно-творческие способности. Основываясь на результатах исследования, были даны ряд соответствующих рекомендаций.

Ключевые слова: дополнительное образование, художественно-творческие способности, кыргызское прикладное искусства.

ABSTRACT

Author: Perizat KORGOLDOEVA
University: Kyrgyz -Turkish “Manas” University
Department: Education
Thesis Level: Master Thesis
Number of Pages: XIX+154
Graduation Date: 03.05.2016
Thesis Adviser: Prof.PhDAsipovaNurbubu

FORMATION OF ARTISTIC AND CREATIVE ABILITIES OF PUPILS IN GRADES 5-8 ON THE BASIS OF KYRGYZ FOLK AND CRAFTS

The purpose of this research is to indicate reasons, that define profession as a social value for 5th and 8th form pupils, as well as to determine the level of their preparedness to choose profession, plans on continuing their education, what kind of factors influence on their choice and what kind of activities are taken today in schools in order to guide senior pupils to choose profession correctly. In addition, this thesis aims to identify the degree of certainty in the formation of artistic and creative abilities based on kyrgyz art, which methodical, didactic conditions should beat in a practice will be a good result today inopportune classes in schools.

The thesis consists of an introduction, two chapters, conclusions and recommendations, bibliography and appendices.

In the introduction picked relevance problem, object, object, goal, objectives, hypothesis of the study, the methods, methodological bases, population and focus group research, and provides theoretical and practical significance, and key terms.

The study population is high school students, pupils at schools in the center of Bishkek creativity "Kyrgyzstan baldary". Focus group is namely 80 pupils of 5-8 classes (40 students -5 th grade and 40 students - 8 th grade).

From theoretical methods as analysis of scientific literature, description, analysis, synthesis, comparative analysis and empirical methods as questionnaire,

conversation were used during the research. Collected data was worked out by statistical program SPSS for Windows 16.0, including percentage ratio and the results were given with the help of tables and diagrams.

The first chapter was given the definition of the concept, also shows its classification. The second chapter defines socio-psychological peculiarities of senior pupils, their interests and motives of their education activity. In the third chapter the results of questionnaire on 5th and 8th form pupils were compared and analyzed.

The research found out that reasons, defining profession as a social value may vary according to the age (form) and sex of pupils and It was also revealed the closer choice of profession, the more students who are interested in different circles and courses. . Also many senior pupils choose profession in accordance with their capabilities and are guided by their parents. Besides, senior pupils cannot make an exact choice of profession because of not so effective work of career guidance at schools. On the basis of these outcomes there were given several recommendations.

Keywords: additional education, artistic and creative abilities, Kyrgyz arts and crafts.